

Zenészet Közlöny

A *Zenészet Közlöny* (alcíme: *Szaklap a zeneművészet összes ágai köréből. Az "Országos magyar daláregyesület" és a hazai dal- és zeneegyletek hivatalos közlönye*) Budapesten jelent meg 1882. január 10-től ugyanazon év augusztus 5-ig, havonta három alkalommal. Az első időben minden hó 1-je, 10-e és 20-a, majd a 16. számtól kezdve 5-e, 15-e és 25-e volt a megjelenés napja. Pontos információ nem áll rendelkezésünkre a lap korai megszűnésének okáról, mivel erre való utalás a lapban nem található. Minden valószínűség szerint pénzügyi problémák lehettek az okai a folyóirat rövid életének. Sajnálatos körülmény ez, mert a *Zenészet Közlöny* tulajdonképpen az első, igen jelentékeny és viszonylag hosszú életű magyar zenei szaklapnak, a *Zenészet Lapok*nak akart folytatása lenni. Erre utal a cím hasonlósága, a szerkesztő személyének azonossága és a lap első számában megjelent szerkesztői előszó, amely "Hat év után" címmel azt az igényt fogalmazza meg, hogy a korábbi folyóirat megszűnése, vagyis 1876 után hat évnek kellett eltelnie, míg sikerült újra elindítani egy hasonló szaklapot.

Ábrányi Kornél, aki tizenhat éven keresztül lelkesen, áldozatosan és komoly szakértelemmel szerkesztette a *Zenészet Lapokat*, 1875-ben az akkor létesült Országos Zeneakadémia titkára és tanára lett. Úgy tűnik, a lap megszűnéséhez akkor komoly mértékben hozzájárult szerkesztőjének az a döntése, hogy munkásságát ettől kezdve a Zeneakadémiának szenteli. Az ott töltött évek azonban csalódást jelentettek Ábrányi számára: a titkári funkció rengeteg adminisztratív munkával járt, tanári tevékenységében pedig be kellett érnie a "rendkívüli tanár" címmel. Minden bizonnyal ez is hozzájárult ahhoz, hogy Ábrányi – a kellemetlen terhet jelentő adminisztrációtól menekülve – vissza akart térni a számára oly kedves lapszerkesztői tevékenységhez.

Id. Ábrányi Kornél, a 19. századi magyar zenei élet egyik vezető egyénisége, 1822-ben született a Szabolcs megyei Szent-György Ábrányban. A jómódú nemesi család, melynek eredeti neve Eördögh volt, és csak 1843-ban vette fel az "Ábrányi" nevet, magas műveltségével kedvező légkört biztosított a zene iránt különösen érdeklődő gyermek fejlődésének. Ábrányi Kornél 21 éves korában hosszabb nyugat-európai tanulmányútra utazott: Münchenben megismerkedett Liszt Ferencsel, akinek ettől kezdve egyik legodaadóbb magyarországi híve és barátja lett, Párizsban Chopintól és Kalkbrennertől vett zongoraleckéket. Zongoratanulmányait 1846-ban Joseph Fischhof tanítványaként fejezte be, majd 1847-ben végleg hazatért Magyarországra.

Bár Ábrányi Kornél kitűnő zongorista volt és a zeneszerzés terén is eredményesen működött, életművének maradandó értékét zeneírói és szerkesztői tevékenysége alkotja. Felismerve, hogy a fejlett zenei élet alapvető feltétele a zenei szaksajtó, 1860-ban Mosonyi Mihállyal, Bartalus Istvánnal és Rózsavölgyi Gyulával összefogva megalapította az első magyar zenei szakfolyóiratot *Zenészet Lapok* címmel. Igen jelentős szerepet vállalt ezen kívül a magyar zenei élet intézményeinek szervezésében is: 1865-ben útjára indította azt a mozgalmat, amely minden évben más-más városban országos kórus-találkozót rendezett ("országos dalárünnepély"), majd 1867-ben Aradon létrehozta az Országos Magyar

Daláregyesületet. Az 1870-es években jelentős szerepet játszott a Zeneakadémia megalapítását megelőző mozgalmakban, és így annak megvalósulásakor, 1875-ben helyet kapott – Liszt Ferenc elnöksége és Erkel Ferenc igazgatósága alatt – az intézmény vezetésében. Ez a titkári pozíció azonban, mint már utaltunk rá, terhes is volt számára, és akadályozta őt igen eredményes lapszerkesztői és zeneírói munkájában.

A két említett zenei szaklap szerkesztésén kívül, mely egyet jelentett számos szignált és szignálatlan cikk, tanulmány, kritika közlésével, Ábrányi kiterjedt zeneírói tevékenységet folytatott számos magyar nem-zenei lapban is (*Pesti Napló, Magyar Sajtó, Pester Lloyd, Fővárosi Lapok, Kelet Népe, Magyarország, Családi Kör, Athenaeum, Alföld, Ország-Világ, Magyar Salon, Budapesti Hírlap*). Chopin, Liszt, Berlioz, Wagner híveként szakadatlanul arra törekedett, hogy műveiket Magyarországon is elfogadtassa, és ezzel meghonosítson egy magasabb szintű magyar zenei műveltséget. Könyvei közül kiemelésre méltó a *Zenészet i aesthetika* (1877), *A magyar dal és zene sajátosságai* (1877), *Általános zenetörténet* (1886), melyek zeneakadémiai oktatásához tankönyvként szolgáltak. Az ő érdeme továbbá a 19. század magyar zeneművészetének első tudományos igényű összefoglalása is (*Jellemképek a magyar zenevilágból, A magyar zene a 19-ik században* mindkettő 1900). 1903. december 20-án halt meg Budapesten.

Míg a *Zenészet i Lapok* élén állva Ábrányi olyan jó képességű munkatársakra támaszkodhatott, mint Mosonyi, Bartalus, Szénfy és Rózsavölgyi, a *Zenészet i Közlöny* élén meglehetősen egyedül volt. A régi munkatársak közül csak Megyeri Károly és Vajda Viktor lelhető fel az írók sorában, ők is azonban csak szignálják cikkeiket (ld. álnevek és monogramok jegyzékét). Az írások szerzői között főképp az országos daláregyesület vezetői vállalják nevük közlését, mint pl. Bartay Ede és Kovárcz Emil. Ezek a szerzők kétségkívül komoly segítséget jelentettek Ábrányinak a lap összeállításában, megtöltésében, de tudnunk kell, hogy ők nem voltak igazi zeneírók vagy zenekritikusok, hanem többnyire az egyletek gyakorlati – karmesteri és szervezési – munkáját végezték.

A lap terjedelme rendszeresen viszonylag nagy formátumú (33 x 24 cm) 8 oldal. A címlapon a cím és az alcímek alatt az alábbi, állandóan visszatérő információk találhatók; *Szerkeszti és kiadja: id. Ábrányi Kornél. Szerkesztőség és kiadóhivatal: [Budapest] Dorottya-utca 2. sz. II. emelet, 49. ajtó.* A lap előfizetésére vonatkozó információk mellett kiemelt módon szerepel a két legfontosabb, a kritikai rovatban gyakran szereplő budapesti zeneműkereskedő: Rózsavölgyi és Társa valamint Táborszky és Parsch.

Az első oldalakat a szerkesztő zenei publicisztikának szánja, majd zenetörténeti vagy zeneesztétikai témájú egy-két cikk következik. Igen érdekes, hogy a “tárca” rovatban nem irodalmi ihletésű írások, hanem zeneszerzők élet- és jellemrajzai vagy egyes zenetörténeti korszakok ismertetései kapnak helyet. Mivel a lap tulajdonképpen az országos magyar daláregyesület és a hazai dal- és zeneegyletek hivatalos közlönye, természetesen helyet kapnak benne az említett egyletek közleményei és jelentései. Végül négy rendszeresen visszatérő rovat zárja a lapot, nevezetesen egy kritikai szemle, mely főképp új zeneművek

kiadásairól ad számot, majd hangversenykritika, és végül vegyes hazai és külföldi művészeti hírek. Az utolsó oldal rendszeresen a hirdetések helye.

Jól mutatkozik meg a lap szerkesztőjének személyes elkötelezettsége egyrészt Liszt Ferenchez, akinek Pestre való érkezése és itthoni működése rendszeresen visszatérő első témája a hírek rovatának, másrészt a budapesti Zeneakadémiához.

Ábrányi az országos daláregyesület révén kiterjedt információs hálózattal rendelkezett az egész ország területéről. Így nemcsak az egyesületi hírek nyújtanak bőséges képet a különböző - nem is nagy - városok zenei aktivitásáról, hanem leveleket és kritikákat is olvashatunk az ország különböző táján fellépő művészek hangversenyeiről. Ábrányi láthatóan arra is törekedett, hogy az olvasókat friss hírekkel lássa el Európa jelentős zenei központjaiból is, és mivel kevés külföldi levelezővel rendelkezett, információit főképp a sajtóból merítette. Mint szerkesztő, kis létszámú munkatársi gárdával dolgozott, a cikkek jelentős részét ő maga írta, és hogy ez ne legyen egészen nyilvánvaló, számos cikket teljesen névtelenül közölt, számos esetben pedig álnevet vagy betűjelzést alkalmazott. Az alábbiakban közöljük az azonosított álnevek és monogrammok jegyzékét.

Ábrányi Kornél	á., á. k., ák, r. l., ..i ..l., Radamanthos
Megyeri Károly	mk., m. k.
Vajda Viktor	V., v. v.
Zoltay Lajosys.

A katalógus elkészítéséhez az Országos Széchényi Könyvtárban található példányt használtuk fel, mely jelen ismereteink szerint az egyetlen teljes példány az országban. Szükséges megemlíteni, hogy a Katalógusban a szövegeket a korabeli ortográfia szerint idézzük (vagyis egyes pontozott "i" és "ü" betűt ma hosszú ékezzel írnak). A []-ben közölt szerkesztői kiegészítésekben és információkban viszont a ma érvényes ortográfiát követjük.